Kulturális beruházások

Az idén új oktatási épülettel gazdagodott a Budapesti Műszaki Egyetem és a Szombathelyi Tanárképző Főiskola, elkészültek a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem tanszéki épületei és a könyvtára is — egyebek között erről és más kulturális beruházások helyzetéről tájékoztattak a Művelődési Minisztériumban.

Az 1983/84-es tanévtől népesült be Békésen a 16 tantermes gyógypedagógiai intézet, Debrecenben pedig egy speciális nevelőotthont adtak át. Pásztón és Kecskeméten az év végéig készül el a gyermekvédelmi és gyógypedagógiai intézet. A négy új intézmény együttesen 560, különleges nevelésre szoruló gyermeket tud fogadni. Az idén számos kisebb felújításhoz és nagyobb rekonstrukcióhoz is hozzáfogtak az építők.

Számos kulturális beruházás átadása jövőre várható. Idén az Operaház-felújításra az 1,3 milliárd forint összköltség több mint egyharmadát használják fel, s a dalszínházat 1984 őszén teljes pompájában átadják a közönségnek. A Budavári Palota F épületébe a jövő év elején költözhet be az Országos Széchényi Könyvtár, s az intézmény — a tájékoztatás szerint — 1984 végén már fogadni tudja az olvasókat, kutatókat. A jövő év második felében készül el Óbuda új közművelődési intézménye, a kismesterségek stúdiója, amelyben kékfestő, bőrös, textiles, fás és korongos kézművesműhelyek, előadó- és kiállítótermek állnak majd az érdeklődők rendelkezésére.

Szerkezetileg már elkészült a Miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem állam- és jogtudományi karának új épülete. Itt a belső munkák után, az 1984/85-ös tanévben megkezdődik a tanítás. Jövőre a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem 500 hallgatót fogadó kollégiummal, és 900 adagos konyhával gazdagodik. Hosszú előkészület után kezdi meg az 1984/85-ös tanévben az úgynevezett „konduktorok" (nevelők) képzését a Budapesti Mozgássérültek Nevelőképző és Nevelőintézete, amelynek Kútvölgyi úti új épületeiben 140 hallgatót és 320 mozgássérült gyermeket tudnak majd elhelyezni.

Üdülők

37 millió forintot költ a téli hónapokban a kezelésében levő üdülők felújítására, korszerűsítésére a SZOT Dél-dunántúli Üdülési Igazgatósága. Siófok térségében tizenegy épületet hoznak rendbe, többnek a tetőszerkezetét is kicserélik. Felújítják többek között a Csepel 1-es és 4-es, valamint a balatonföldvári textilmunkásüdülőt. A boglárlellei szakmunkásüdülőt gyermeküdülővé alakítják át, és bővítik a postás-gyermeküdülő konyháját. Megoldják a lellei MEDOSZ-üdülő szennyvíz-elvezetés gondját.

Várospolitikáról a népfrontnál

Ülést tartott tegnap, kedden a Hazafias Népfront Szeged városi bizottsága. *Hofgesang Péter* alelnök üdvözölte a megjelenteket, majd *Papp Gyula*, a városi tanács elnöke *tájékoztatta* a résztvevőket a VI. ötéves tanácsi fejlesztési terv időarányos teljesítéséről, a végrehajtás további feladatairól. A tanácselnök válaszolt a bizottsági tagok várospolitikai kérdéseire is.

Kulcsárné dr. Kiss Piroska, a népfront városi titkára beszámolt a két testületi ülés között végzett munkáról, végül javaslatot tett új bizottsági tagok megválasztására. A bizottsági ülés megszavazta az új tagok fölvételét, és *döntött* néhány, volt elnökségi és bizottsági tag fölmentéséről.

Képeslapok, naptárak

Vajon tudják-e az ilyenkor, ünnepek táján képeslapok özönét postázó emberek, hogy e postai üdvözlőlap *több mint százéves múltra tekint vissza?* Az ötlet *dr. Emanuel Hermanné*, a bécsújhelyi katonai akadémia tanáráé, a fölkarolás érdeme *Gervay Mihály* postaigazgatóé, az első képes levelezőlap készítője *August Schwartz* oldenburgi könyvkötő, aki 1870. július 16-án adta föl az első képeslapot. Mindezt onnan tudom, hogy a *Képzőművészeti Alap Kiadó Vállalata* — mely a legnagyobb hazai levelezőlap-kibocsátónk — *kiállítást rendezett a szegedi Sajtóház művészklubjában.*

*

A tablókon több száz kép vezeti végig a látogatókat a századfordulón lendületet vett levelezőlap-arzenál ma már kuriózumszámba menő darabjaitól a legújabb törekvéseket jelző példányokig. Napjainkban a Képzőművészeti Kiadó évente *1200-féle képeslapot ad ki 90 millió példányban.* S hogy mi rejlik az imponáló számok mögött? Például az, hogy a műemlékek, híres városok mellett a kisebb települések és helytörténeti emlékek megörökítésére is gondoltak; az, hogy minden ünnepre, alkalomra újdonságokat készítenek; hogy föltérképezték népi hagyományvilágunkat, a magyarság folklórkincsét; hogy a múzeumok remekei, a kiváló alkotások is népszerűsítik a művészettörténet korszakait; hogy mindjobban figyelnek a különleges igényekre, s immár nem ritkák a kör alakú, a különböző, nem papírra nyomott, applikációkkal készített, s méretben is nagyon változatos képeslapok.

A keresztmetszet-kiállítás legnagyobb élménye, hogy *nyomon követhetők az elmúlt nyolc évtized stílusváltozásai*, ízlésmódosulásai. A negédes giccsektől a bárgyú humoron át az erőszakos agitációig és öncélú művészkedésig sok minden található a dokumentumok között. Nem is beszélve a technikák változatosságáról, hiszen egymás mellett látható dilettáns rajz és művészi fotó, karikatúra és applikáció, reklámremek és szecessziós grafika. (A sajtóházi kiállításhoz kapcsolódik lapunk szombati keresztrejtvénye, s január első hetének csütörtökjén találkozót és cserenapot rendezünk — a Képzőművészeti Kiadó munkatársainak részvételével — szegedi gyűjtőknek és érdeklődőknek.)

Mindehhez még csak néhány kedvcsináló karácsonyi adat: ilyenkor az év végi ünnepekre való készülődés idején nő az érdeklődés az üdvözlőlapok iránt. *Több mint száz karácsonyi és 25-féle újévi jelent meg 17 millió példányban. 35-félét most először* jelentettek meg. Sok különlegesség — többek között nagyobb méretű, hajtogatott, több nyelvű szöveggel nyomott — is vásárolható. Újdonság az ajándékkísérő kártya, amelyből 50-félét kínálnak. Mindezek megvásárolhatók az Oskola utcai képesboltban.

*

Ha már a Képzőművészeti Kiadónál tartunk, hadd szóljak az *1984-es művészeti naptáraikról.* Annál is inkább, mert soha jobban nem voltunk rászorulva a kártya-, zseb-, határidő-, asztali-, fali- és poszternaptárakra, mint napjainkban. Most, amikor versenyt futunk az idővel, arról panaszkodunk, hogy sohasem érjük utol magunkat. Nagyanyáméknál még csak a Kincses Kalendárium falinaptára mutatta az időt a Singer-varrógép fölött, s csak néha pillantottunk rá. Ma bejegyzéseim már nem férnek a naptárlapokra, s azt sem tudom, mit hová jegyeztem föl. Kiszolgáltatottjai vagy urai vagyunk az időnek? Hogy az utóbbiak lehessünk, ehhez segít tetten érni és nyakoncsípni a múló időt a naptárak sokasága.

A következő esztendőre 85-féle naptárt készített a Kiadó: 27-féle fali-, 14 asztali-, 14 agenda és 30-féle egyéb (poszter-, kártya- üdvözlő stb.) naptárt. Ebből *25-féle a kereskedelmi forgalomba kerülő* — 11 fali, 4 asztali, 3 agenda (határidőnapló) és 7 egyéb naptárféleség, összesen 1 millió 70 ezer példányban. Ezeken kívül még három típus vásárolható meg, melyeket a megrendelők terjesztenek, így például a márianosztrai templom oltárképeit bemutató, 13 képet tartalmazó fali; a budapesti művészetbarátok egyesülete által megjelentetett, Prokop Péter Rómában élő művész 13 festményét tartalmazó határidőnapló, és a Filatélia bélyegekhez rajzolt rózsákat ábrázoló képeslapnaptára.

A nehezedő gazdasági körülmények között is *széles skálájú, tematikailag gazdag*, az igényeket figyelembevevő és jelentős művészi-nyomdaipari színvonalat képviselő naptárakat jelentetett meg a Kiadó. Valamennyi szép ajándék, emlékezetes és emlékeztető meglepetés lehet. Egy részük képzőművészeti, illetve iparművészeti alkotások reprodukciói. Ilyen például a herendi porcelánokat, a múlt századi életképeket, valamint az egykor Bécsben testőrként szolgáló, majd Mosonmagyaróvárott élő Szále János (1810—1870) romantikus tájképeit bemutató és a Könyv-zene a képzőművészetben címet viselő falinaptár. Másik csoportjuk fotóművészeti alkotásokat gyűjt csokorba, ilyen az esti Budapestre kalauzoló lírai fotósor; az 1981-ben elhunyt Tokji András tizenhárom felvételét tartalmazó virágnaptár; a Mezőkövesd környékén élő magyar néprajzi csoport matyó népviseleteit hitelesen bemutató összeállítás; valamint az igen széles társadalmi igényt kielégítő, a női szépséget háromféle változatban is bemutató aktnaptár. (Egy levelező nemrégiben fölháborodott ezek láttán. Nem hiszem, hogy napjaink erkölcsi lazulásáért a szép női testet esztétikusan bemutató művészi fotók lennének a ludasak!)

Az asztalinaptárak sorában városképeket, műemlékeket, a határidőnaplókban Radnóti Naptár című versfüzéréhez hangulatban kapcsolódó fotókat, Bálványos Huba grafikáit és Patay László festményeit találhatjuk. A gyerekeknek színes tollrajzokat készített a mesebeli terhükkel repülő léggömbökről, mozdonyokról, villamosokról és hajókról Kacsán György; a fiataloknak rock-plakátnaptárt kínálnak Tardos Péter szövegével, Bánó Attila grafikáival.

*

A sajtóházi kiállítás, az Oskola utcai képesbolt kínálata és a jövő évi művészeti naptárak arról tanúskodnak, hogy a Képzőművészeti Kiadó felismerte a dinamikusan változó igényeket. Mint gazdagabb, színesebb és érdekesebb kiadói, népszerűsítő, kereskedelmi és ízlésformáló feladatot vállalt.

T. L.

A pénzügyi szabályozás háttere

Tejprémium helyett új felvásárlási ár

Alig volt olyan termelőszövetkezet, állami gazdaság, ahol nem panaszkodtak mostanában a tejtermelés jövedelmezőségére. Szinte mindenütt azt emlegették, hogy a szarvasmarhatartás, mint ágazat nem volt képes fenntartani önmagát. Már nem nyílt mód az elhasználódott épületek felújítására, a korszerűtlen istállókba pedig nem kaptak gondozót a gazdaságok. A szakemberek tetteikkel is jelezték az elégedetlenségüket: visszaesett a tenyésztői kedv, s néhány megyében a tejtermelés is csökkent. A gazdaságok valóban nem voltak kellően érdekeltek a hozamok bővítésében.

*

A jövedelmezőség kapcsán egyre több szó esett a tejprémiumról, illetve arról, hogy egy gazdasági ösztönzőt csak addig szabad érvényben hagyni, amíg fejlődésre sarkall, amíg betölti a szerepkörét.

A tejtermelési prémiumnak — amint az a gazdaságok körében ismert — az a lényege, hogy akkor kapnak több pénzt egy liter tejért a termelők, ha az előző évhez képest növelik az értékesítést.

A tejprémiumot 1976-ban vezette be a kormány. Az előzmények meglehetősen ismertek: a Minisztertanács még 1972-ben programot fogadott el a tejtermelés bővítésére, ám az első években nem sikerült elérni a kívánt fellendülést. Jellemző, hogy 1972-ben 1,7 milliárd liter tejet termelt az ország, s még négy év múltán is csak 1,87 milliárd liternél tartottunk. Ezt követően született döntés a tejprémiumról, ami új lendületet adott a fejlődésnek. Megszaporodtak a rekonstrukciós beruházások, felgyorsult a tejhasznú keresztezés, elterjedtek a holstein-friz fajtájú tehenek keresztezett utódai. Tavaly már 2,7 milliárd liter tejet fejtünk, tíz esztendő alatt 2363 literről 4023 literre nőtt az országban ez egy tehénre jutó tejtermelés. Ilyen rövid idő alatt, ekkora mértékű növekedésre nincs példa a világon.

Amint mondottuk, 1982. egyszerre volt a csúcs meg a fordulat éve is a tejtermelésben. Arról a prémiumról ugyanis, amely sok éven át húzó szerepet töltött be, kiderült, hogy — amint a gazdaságok mondják — már nem ösztönöz kellőképpen. Kitűnt az is, hogy ez a korábban oly jól bevált gazdasági szabályozó különösen az élenjáró gazdaságokban vált az előrehaladás további fékjévé.

Hogy miért, az könnyen megérthető. Ott, ahol már sok tejet fejnek ki egy tehéntől, nehéz dolog látványos felfutásban reménykedni. Maradt volna a másik, már említett módszer, vagyis a tehénállomány növelése, ahhoz viszont új istállókra, vagyis pénzre volt szükség. A részben extenzív fejlesztés viszont mind kevésbé vált kifizetődővé.

Nyilvánvalóvá vált, hogy új gazdasági ösztönzőre van szükség. Ennek most elérkezett az ideje. A napokban került nyilvánosságra az 1984. évtől érvényes pénzügyi szabályozás. Ebben a többi között az olvasható, hogy megszűnik a tejértékesítési prémium, viszont a tej felvásárlási ára — a tisztaságától függően — átlagosan 55 fillérrel emelkedik literenként, s 60 fillérrel magasabb lesz az árkiegészítés. A hír hallatára valósággal fellélegeztek a tejtermelésben élenjáró gazdaságok vezetői, hiszen a valós teljesítményeket ismerve az új szabályozás, s ez mindenekelőtt nekik kedvez.

*

Az új szabályozás a lemaradókat is felzárkózásra serkenti. Szükség is van erre, hiszen a tapasztalatok szerint évente 3—4 literrel emelkedik az egy főre jutó tejfogyasztás, s emiatt 30—40 millió literrel többet kell termelni évente. A számítások szerint az ezredfordulón már 3 milliárd liter tej termelésére lesz szükség.

Ez nem elérhetetlen, hiszen a gazdaságok többségében nagy termelőképességű állomány van, kialakultak a tartási, takarmányozási technológiák. S ami talán a legtöbb bizakodásra ad okot: január elsejétől megint javul a tejtermelés jövedelmezősége.

Ennek már most is érezni a húzó hatását a gazdaságokban.

Farkas József

Súlyosbítások

Jogerős ítélet vesztegetésért

Kedden, tegnap kihirdetett ítéletével a Legfelsőbb Bíróság jogerőre emelte azoknak a vádlottaknak a büntetését, akik a budapesti ingatlankisajátítások kapcsán elkövetett vesztegetési és egyéb bűncselekmények miatt első fokon a Fővárosi Bíróság előtt feleltek tetteikért, s közülük — az eredetileg 43 vádlottal indult bűnügyben — fellebbezés folytán most 21-en kerültek a legfőbb bírói fórum elé. A büntetőjogilag felelősségre vontak némelyikének büntetését súlyosbította, másokét enyhítette a bíróság.

Dr. Pálinkás György, a Legfelsőbb Bíróság büntetőtanácsának elnöke az ítélethirdetéskor indokolásképpen elmondta, hogy a fővárosi lakásépítkezésekhez szükséges ingatlankisajátítások bűnös közreműködői *a közvélemény egészét felháborító módon jártak el:* vesztegetési pénzek elfogadásával, sőt — mondhatni — kikényszerítésével *aláásták a tisztességes állampolgároknak a hatóságok eljárásába vetett bizalmát.* Felelősségre vonásuk ilyenformán mindenképpen *indokolja* a törvény szigorának érvényesítését. Az ügyészi súlyosbító indítványoknak helyt adva a Legfelsőbb Bíróság három vádlott esetében *felemelte* az első fokon kiszabott szabadságvesztés-büntetés mértékét: *dr. Kármán György* — aki jogi előadóként volt vétkes a vesztegetésekben — a korábban kiszabott 1 év helyett 1 év 6 hónap, *dr. Petrov Ágnes* — szintén jogi előadóként felelősségre vont vádlott — 1 év 6 hónap helyett 2 év 4 hónap, *dr. Jónás Pál* — volt tanácsi csoportvezető — pedig 28 hónap helyett 3 év és 2 hónap szabadságvesztés-büntetést kapott. *Mérsékelte* viszont a fellebbviteli bírói fórum az első fokon kiszabott szabadságvesztés időtartamát *Horváth István* és *Bódog Sándor* esetében.

Megváltoztatták — *általában növelték* — hét vádlottal szemben az első fokon kirótt pénz-mellékbüntetések mértékét. S így az elítélt *dr. Kármán György, dr. Petrov Ágnes, Ormai Péterné, Balázsi Erika, dr. Tivadar Pál, Bódog Sándor* és *dr. Móna István* — személyenként változó mértékben — *öt- és ötvenezer forint közötti összeget köteles megfizetni.*

A Legfelsőbb Bíróság a fellebbezők közül név szerint nem említettek első fokú büntetését helybenhagyta.

Gondolom, hogy...

...nem örültek a szőregiek, amikor a múlt szombat délutánján hiába nyitották ki a vízcsapokat, és csobogás helyett csak szörcsögést hallottak. S gondolom, örvendezésre a vízművek ügyeleteseinek sem igen volt okuk: hiszen a városrészt ellátó egyetlen vezetékből ömlött a víz, de nem a kádakba, mosdókba, hanem az újszegedi temető lejtői felé... A hibát vasárnapra ugyan kijavították, ám az ügyet ezzel nem tekintette lezártnak a vízművek vezetői stábja.

Szőreg ugyanis az egyetlen része Szegednek, amely egy irányból, egy vezetéken kapja az ivóvizet. Tartalékcső nem lévén, az üzemzavarok megbéníthatják az egész városrész normális életét. A szombati csőtörés is siettette hát a döntést: építsenek ki tartalékvezetéket a szőregiek biztonságos vízellátására. A munkálatok a jövő év első negyedévében esedékesek. Gondolom, ez megnyugtatja a szomjas szőregieket...

(péká)